

दैनिक

लुम्बिनी

निजी क्षेत्रबाट निरन्तर प्रकाशित पहिलो राष्ट्रिय दैनिक

हामी बोलेर मात्र
होइन पुर्‍याएर छाड्छौं

तपाईंको अत्यन्तै जरूरी चिठी एवं पार्सलहरू
नेपाल लगायत भारत र विश्वका प्रमुख शहरहरूमा
पठाउनु परेमा हामीलाई सम्भन्नुहोस्।

सुपर काइनेटिक
कुरियर्स सर्विस

ट्राफिक चोक हिमालयन
बैंकको साइड (सुर्खु लाईफ इन्सोरेन्स भण्डोको भवन)
फोन:- ०७१४२५७५१

वर्ष ३६ | अंक २४७ | बुटवल | २०८१ भदौ १७, गते सोमबार

नेपाल संवत्

११४४

Monday Sept.02 2024

पृष्ठ ४

मूल्य रु. ६ मात्र

Lumbini

देउवालाई प्रधानमन्त्री नबन्न

विश्वप्रकाशको आग्रह

बुटवल

नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री विश्वप्रकाश शर्माले अब सभापति शेरबहादुर देउवा प्रधानमन्त्री बन्न नहुने बताएका छन्।
आइतबार पार्टीको केन्द्रीय समितिको बैठकमा बोल्दै उनले सभापति देउवालाई प्रधानमन्त्री नबन्न र त्याग गर्न आग्रह गरेका हुन्। कांग्रेस र एमालेबीच एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीपछि देउवा प्रधानमन्त्री बन्ने सम्भन्धारी भइसकेको छ।

प्रतिनिधिसभामा कांग्रेसबाटै एक से एक अग्रज नेता रहेको भन्दै उनीहरूमध्ये कसैलाई प्रधानमन्त्री बनाउनुपर्ने शर्माले बताए।

शर्माले डा.शेखर कोइराला, विमलेन्द्र निधि, प्रकाशमान सिंह, पूर्णबहादुर खड्का, डा.शशांक कोइराला र अर्जुननरसिंह केसीमध्ये एकलाई प्रधानमन्त्री बनाउन देउवालाई सुझाव दिए।

देउवासँग आग्रह गर्दै भने-‘एमाले अध्यक्ष केपी ओलीको नेतृत्वको सरकारलाई र उहाँको नेतृत्वलाई सफल बनाउन कांग्रेसले सम्पूर्ण ध्यान लगाउनुपर्छ र एकताबद्ध रूपले साथ दिनुपर्छ। तर त्यसपछि सभापति देउवा प्रधानमन्त्री बनुहुन।’

तर देउवाले महामन्त्री शर्माले प्रधानमन्त्री नबन्न गरेको आग्रह इन्कार गरेका छन्। शर्माले बोल्दाबोल्दै प्रतिवाद गर्दै देउवाले तपाईंले भनेर मैले त्याग गर्ने (प्रधानमन्त्री नबन्ने) हो भन्दै भोक्रिएर प्रतिवाद गरेका थिए।

पत्रकार महासंघको महाधिवेशन असोज ५ मा

बुटवल। पटक-पटक नयाँ मिति तोकिदै सदैँ आएको नेपाल पत्रकार महासंघको महाधिवेशनको पुनः नयाँ मिति सार्वजनिक भएको छ। पत्रकार महासंघको निर्वाचन आगामी ५ असोजका लागि तोकिएको छ।

अध्यक्ष विपुल पोखरेलले एक वक्तव्य जारी गर्दै जिल्ला, प्रदेश र केन्द्र सबै तहको निर्वाचन ५ असोजमा हुने जानकारी दिएका छन्।

अध्यक्ष पोखरेलले समयमा निर्वाचन हुन नसक्नुको नैतिक जिम्मेवारी आफूले लिने पनि जनाएका छन्।

महासंघमा लामो समयदेखि बहसमा रहेको सदस्यता शुद्धिकरण यो पटक महत्वपूर्ण उपलब्धि हासिल भएको वक्तव्यमा उल्लेख गरिए पनि हासिल भएको उपलब्धि र पछिल्लो पटक भएको सहमतिका विषयमा भने वक्तव्यमा खुलाइएको छैन। सदस्यता वितरण, नवीकरणलगायत कारणले महासंघको चुनाव पटकपटक सदैँ आएको छ।

प्रधानमन्त्री ओलीलाई बालेनको प्रश्नः

लुम्बिनीकी सांसद रेखालाई किन नसमाएको ?

बुटवल। काठमाडौँ महानगरपालिका मेयर बालेन्द्र शाह (बालेन) ले प्रधानमन्त्री समेत रहेका नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीलाई लुम्बिनीकी एमाले सांसद रेखा शर्माले ८ वर्षदेखि नाबालिगलाई बन्दी बनाएको विषयमा प्रश्न गरेका छन्।

प्रदेश सांसद रहेकी शर्माले दैनिक रूपमा ती बालिकालाई कुटीपट समेत गर्दै आएको बताउँदै मेयर बालेनले २ महिनादेखि महानगरले आग्रह गर्दा पनि सरकारले कारबाही नगरेको भन्दै आपत्ति जनाएका हुन्।

‘उहाँ हुनुहुन्छ नेकपा एमालेकी प्रदेश सांसद रेखा शर्मा, उहाँले विगत ८ वर्षदेखि बन्दी बनाएर एक जना नाबालिकालाई घरेलु कामदारको नाममा हिंसा गर्दै आउनुभएको छ,’ मेयर बालेनले भनेका छन्-‘दैनिक रूपमा कुटीपट गर्दै आउनुभएको छ। काठमाडौँ महानगरले विगत २ महिनादेखि कारबाही अगाडि बढाउनु भन्दा पनि यो सरकारले समाएको छैन।’

मेयर बालेनले अदालतले पनि मुद्दा चलाउन भनेको व्यहोरा समेत सार्वजनिक गरेका छन्।

उनले प्रधानमन्त्री ओलीलाई सम्बोधन गर्दै अघि भनेका छन्-‘सुशासन भनेको अदालतले नि समाउ भनेको तपाईंको सांसद रेखा शर्मा जसलाई बाल शोषण गरेको मुद्दा छ, समाउनलाई भन्दछ। सायद तपाईंको लागि सुशासनको अर्थ सो बालिकाको मृत्युपछि गोहीको ओंश चुहाएर फेसबुकमा सम्बेदना दिँदै एक लाख घोषणा गर्नु नै होला।’

लुम्बिनी संवाददाता

बुटवल

एकल महिला अपहरण र बेपत्ता पारेको आरोप लागेका लुम्बिनी सरकारका वन तथा वातावरण मन्त्री बादशाह कुर्मीलाई बर्खास्त गर्न माग गर्दै महिला अधिकारकर्मीहरूले २४ दिनदेखि आन्दोलन जारी राखे पनि सम्बन्धित सरकारी निकायले बेवास्ता गरेका छन्।

बाँकेकी निर्मलादेवी कुर्मीको अपहरण र बेपत्ता पार्ने कार्यमा संलग्न रहेको आरोप मन्त्री कुर्मीमाथि छ। जानकारी गाउँपालिका परस्पुरकी कुर्मीलाई बादशाहकै निर्देशनमा अपहरण र बेपत्ता पारिएको भन्दै उनका आफन्त र अधिकारकर्मीहरू आन्दोलित छन्।

उनीहरूले यो मुद्दा अदालत लैजानुपर्नेमा आरोपीलाई मन्त्री बनाएको भन्दै २४ दिनदेखि काठमाडौँ माइतीघर मण्डलामा आन्दोलन गरिरहेका छन्। आइतबार उनीहरूले माइतीघरदेखि प्रधानमन्त्रीको निवास बालुवाटारसम्म पैदलमार्च गरेका हुन्।

प्रदर्शनकारीले निर्मला कुर्मीलाई न्याय देऊ, मानवअधिकार र कानुनी राज्यको संरक्षण गरलगायतका नारा लेखिएको कार्ड बोकेका थिए। काठमाडौँमा सिमसिम पानीकै बिच पनि प्रदर्शनकारीले रुझ्दै माइतीघर मण्डलदेखि बालुवाटारसम्म पैदलयात्रा हिँडेर सरकारको ध्यानकर्षण गराएका हुन्।

महिला अधिकार मञ्च, महिला सुरक्षा दबाब समूह, नेपाल मुस्लिम महिला कल्याण समाज, महिला मानव अधिकार रक्षक सञ्जाल, महिला अधिकारका लागि राष्ट्रिय अभियान, महिला विश्वासी संघ, साप नेपाल, जागरण नेपाल, मिलिजुली समाज, मितिनी नेपाल, ल्याक, युथ एडभाकेसी नेपाल र एबीसी नेपालको आयोजनामा गरिएको प्रदर्शनलाई बृहत नागरिक आन्दोलनले ऐक्यबद्धता जनाएको छ।

महिला अधिकार मञ्चले मन्त्री कुर्मीलाई तत्काल बर्खास्त गर्न माग गरेको छ। मञ्चकी इज्वार्ज अधिकारकर्मी रुवी खानले गम्भीर अपराधका अभियुक्तलाई मन्त्री बनाउँदा पीडित पक्षलाई थप पीडा थपिएको बताइन्।

कुर्मी नेपाली कांग्रेसबाट मन्त्री भएका हुन्। कुर्मीलाई यसअघिको सरकारले कानुनको दायरामा ल्याउने सहमति गरे पनि अहिले कांग्रेसका सहमहामन्त्री किशोरसिंह राठौरको दबाबमा संसदीय दलका नेता डिल्लीबहादुर चौधरीले मुख्यमन्त्रीलाई सिफारिश गरेर मन्त्री बनाइछ्छे। कांग्रेस लुम्बिनी प्रदेश समितिले सभापति शेरबहादुर देउवालाई ध्यानाकर्षण पत्र दिएर कुर्मीलाई मन्त्री बनाउने निर्णयमा पुर्नर्विचार गर्न आग्रह गरेको थियो।

काँग्रेसले सिफारिश गरे पनि मुख्यमन्त्री आचार्यले अस्वीकार गर्नुपर्नेमा नगरी मन्त्री नियुक्त गरेर कानुनी शासनको खिल्ली उडाएको

अधिकारकर्मी खानले टिप्पणी गरिन्।

२०७५ सालमा एकाएक हराएको निर्मलाको जग्गा हत्याउन कुटीपट गर्ने र अपहरण गरी बेपत्ता पार्ने काममा मन्त्री कुर्मीको संलग्नता रहेको प्रहरी अनुसन्धानले देखाएको छ।

तर राजनीतिक पहुँचका भरमा कुर्मी कारबाहीबाट बच्दै आएका थिए। निर्मला कुर्मीको न्यायका लागि महिला अधिकार मञ्चमा आबद्ध महिलाहरू विगतमा पनि पटकपटक नेपालगञ्जबाट पैदल हिँडेर काठमाडौँ गर्दै आमरण अनसनसमेत बसेका थिए। अनसनमा बसेकाहरूसँग सरकारले सहमति गर्दै निर्मलालाई अपहरण र बेपत्ता पार्ने घटनामा संलग्नहरूलाई कानुनको दायरामा ल्याउने सहमति गरेको थियो।

खानलगायत १२ जना अधिकारकर्मीहरू अनसन बसेपछि तत्कालीन गृहमन्त्री रवि लामिछानेले लिखित सहमति गरेर अपराधमा संलग्न जोसुकै भए पनि कानुनको दायरामा ल्याउने वचन दिएका थिए। १८ दिन अनसन बसेर आफूहरू नेपालगञ्ज फर्केपछि उक्त

सहमति मन्त्रालयमै थन्किएको गुनासो रवीको छ।

‘अधिल्लो सरकारको पालामा कुर्मीमाथि कारबाही हुन्छ कि भन्ने आशा पलाएको थियो, कांग्रेस र एमालेको नयाँ सरकार बनेपछि कारबाही हुनेमा आशाका बढेको छ,’ खानले भनिन्-‘२४ दिनसम्म काठमाडौँमा आन्दोलन गर्दा पनि सरकारले थाहा नपाए जस्तो गरेको छ, यसले मुलुकमा कानूनी राज्य छ भन्ने अनुभूति र विश्वास भएको छैन।’ कुर्मी २०७९ सालको प्रदेशसभा निर्वाचनमा नेपाली कांग्रेसबाट बाँकेको क्षेत्र नम्बर ३ (२) बाट प्रत्यक्ष निर्वाचित भएका थिए। उनी विगतमा संविधानसभा सदस्यमा निर्वाचित भएका थिए।

गृह मन्त्रालयका तत्कालीन सहसचिव हिरालाल रेग्मीको संयोजकत्वमा गठित छानबिन समितिले २०७८ कात्तिक १४ गते तत्कालीन गृहमन्त्री बालकृष्ण खोण्गलाई प्रतिवेदन बुझाउँदै निर्मला कुर्मीलाई बेपत्ता पार्ने काममा कांग्रेस नेता बादशाह कुर्मीलगायतका ब्याक्तिहरू संलग्न रहेको उल्लेख गरेको थियो।

» बाँकी ३ पृष्ठमा

‘सिद्धबाबा सुरुङमार्गको ब्रेक थ्रु सय दिनभित्रै’

बुटवल। भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्री देवेन्द्र दाहालले अबको सय दिनभित्रै सिद्धबाबा सुरुङमार्गको ब्रेक थ्रु हुनेगरी काम भइरहेको बताएका छन्। निर्माण कम्पनीले तोकिएको समयभन्दा पनि कम समयमा निर्माण सम्पन्न गर्नेगरी तीब्रताका साथ काम गर्न आफूले आग्रह गरेको उनको भनाइ छ।

प्रेस चौतारी नेपाल रुपन्देहीले आइतबार बुटवलमा गरेको पत्रकार सम्मेलनमा मन्त्री दाहालले विकास निर्माणका कार्यहरूमा ढिलासुस्ती हुन्छ भन्ने आमधारणालाई सिद्धबाबाको सुरुङ मार्ग निर्माणको योजनाले गलत सावित गर्ने अपेक्षा गरिएको बताए।

‘सरकारले पूराना योजना सम्पन्न गर्नेतर्फ ध्यान केन्द्रित गरेको छ,’ उनले भने-‘चारेतिर सुरु भएका आयोजना अलपत्र परेकाले सरकारले नयाँ योजनालाई अघि बढाउने भन्दा पनि पुराना योजनाहरूलाई सम्पन्न गर्नेतर्फ लागेका छौं।’

उनले पुराना योजनाहरूको बक्यौता रकम भुक्तान गरी निर्माणको कार्यलाई आगामी महिनादेखि तीब्रता दिने जनाउँदै भुक्तानी गर्न बाँकी रहेका योजनाहरूको महिना दिनभित्रै समस्या हल गरी असोज महिनादेखि पूर्वाधार निर्माणको कार्यले तीब्रता पाउने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे।

मन्त्री दाहालले राजस्व संकलनमा कमी आएका कारण पुराना योजनाहरूको भुक्तानीमा केही समस्या

भएको बताउँदै ती समस्या समाधान गर्न प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली तथा अर्थमन्त्री विष्णुप्रसाद पौडेलबाट प्रतिबद्धताहरू आएसँगै एक महिना दिनभित्रै समस्याको हल हुने उल्लेख गरेका हुन्।

यसैगरी बुटवल-नारायणगढ सडक विस्तारमा भएको ढिला सुस्तीबारे निर्माण कम्पनीसँग छलफल गरिएको जानकारी गराउँदै उनले निर्धारित समयमा काम सम्पन्न नगरे ठेक्का तोडिने बताए। निर्माण कम्पनीले विभिन्न समस्याहरू देखाएर सरकार समक्ष समय थपको प्रस्ताव ल्याएको भए पनि उक्त समस्या सरकारका कारणले नभइ स्वयम् निर्माण कम्पनीका कारण भएको हुँदा कुनै पनि हालतमा छुट दिन नसकिने मन्त्री दाहालले बताए।

जस्तामा बढेको निराशा हटाउनु पनि अहिलेको सरकारको मुख्य जिम्मेवारी रहेको उनको भनाइ थियो।

लुम्बिनी क्षेत्रमा पर्ने मुख्य आयोजनाको कार्यप्रगतिबारे जानकारी लिएपछि मन्त्री दाहाल सचिव केशव शर्मासहितको टोली लिएर बुटवल-नारायणगढ सडकको निरीक्षणमा गएका छन्। मन्त्रालयका सचिव केशव शर्माले विभागीय मन्त्रीहरू फेरिइरहँदा केही नयाँ योजनाहरू थपिने भएका कारण पुराना आयोजना पूर्ण नभएको बताउँदै अहिलेको सरकारले त्यसो नगर्ने रणनीति लिएकाले पनि पुराना आयोजना छिटो बन्ने आधार देखिएको बताए।

HYDRABADI DUM BIRYANI

Quality Lassi Center

9809529708, 9826426071

Butwal-6, Nepalgunj Road

www.hydrabadimatkadumbiryani.com

दैनिक

लुम्बिनी

नेपाली सेनाबाट लिइएको प्रथम छविमा पछिल्लो पटक

सम्पादकीय

संघर्षले

खारिएका धिरज

जहाँ इच्छा, त्यहाँ उपाय अर्थात् इच्छाशक्ति नै प्रधान हो । इच्छा हुने हो भने मान्छेले धेरै गर्न सक्छ । परासीका धिरज अग्रवालको जीवनमा यही भनाइ लागू भएको छ । समस्याको चाड देखेर निराश हुने होइन, समस्यासँग जुधेर अघि बढ्नु नै सर्वोत्तम हुन्छ, जीवनमा सफल हुन सकिन्छ भन्ने एउटा उदाहरण हुन्, धिरज । धिरज ह्तिवलचेयरको सहारामा हिँड्दुल गर्न सक्छन् । यस्तो जीवनलाई असामान्य जीवन मानिन्छ, तर उनी यसलाई सामान्य मान्छन् । शारीरिक रुपमा अपाङ्ग र शैक्षिक योग्यता हासिल गर्न बाधा भए पनि कलिलो उमेरमै ठूलो लगानीका दुई उद्योगसहित चार कम्पनीको सफल नेतृत्व गरेका उनी अरु धेरैका लागि प्रेरणापुञ्ज हुन् ।

मान्छेको जीवनमा के के आइलाछ, कसलाई के थाहा ? हुन पनि धिरजको जीवनमा त्यस्तै भयो । २०६२/०६३ को जनआन्दोलनको जुलुसमा परासीमा प्रहरीले आन्दोलनकारीलाई अश्रुयास हानेपछि त्यो दृश्य हेर्न घरको छतमा गएका बेला लडेर धिरजको ढाड भाँचियो । त्यो बेला १३ वर्षका धिरजले ६ कक्षा पास गरेका थिए । ढाड भाँचिएपछि भारतको लखनउ र दिल्लीमा उपचार त भयो, तर उनी पहिले जस्तो सग्लो भएर हिँड्न सकेनन् । उनलाई ह्तिवलचेयरको सहारा अनिवार्य भयो । कक्षा १० सम्म पढेका उनले त्यसभन्दा माथि पढ्न असहज भयो । मध्यम परिवारका धिरजका बुबा अनिलले परासी बुद्धचोकमा २०५० सालदेखि मारुती ट्रेडर्समार्फत् सिमेन्ट र छडको खुद्रा व्यापार गरिरहेका थिए । खुद्रा व्यापारमा सीमित उनको पारिवारिक व्यवसायलाई तिनै धिरजले ह्तिवलचेयरमा हिंडेरै २०७३ बाट थोक व्यवसाय गर्ने गरी मारुती बिजनेस कन्सर्न सुरु गरे । खुद्राबाट होलसेलमा स्टरोन्नति गरेसँगै मारुति बिजनेस कन्सर्न २०७४/०७५ र २०७५/०७६ मा दुई आर्थिक वर्ष नवलपरासीमा सबैभन्दा बढी कर तिनै व्यवसायिक फर्म बनेको छ । अरूका उद्योगबाट सामान ल्याएर बेच्नुभन्दा आफैँ उत्पादन गर्न सकिन्छ भन्ने सोचले सन् २०१८ मा धिरजले एक अर्बको टेन स्टिल उद्योग स्थापना गरे । जसले फलामे पाइप उत्पादन गर्छ । कुनै बेलाका व्यापारी धिरज अब उद्योगीको पहिचान बनाइसकेका छन् । उनले २०७७ सालमा फेरि एक अर्बको लगानीमा प्लम्बिङ सामान उत्पादन गर्ने टेन प्लास्ट उद्योग सुरु गरे । सबै उद्योग र कम्पनीको नेतृत्व उनले नै गर्दै आएका छन् । ह्तिवलचेयरको सहारामा हिँड्दुल गर्न पर्ने भए पनि सक्रियतामा कुनै कमि छैन । चार वटा कम्पनीमा २ सय जनाले रोजगारी पाएका छन् ।

शरीरले होइन, दिमाग र दृष्टिकोणले नेतृत्व गर्नुपर्ने ठान्ने उनी समाजका यस्ता पात्र हुन्, जो सधैँ आशाको दियो बाल्न सक्छ । आँट, साहस र उत्साह छन् सक्छ । संघर्षबाट नै सफलताको गोरेटो भेटिनसक्छ, र त्यो गोरेटो भेट्नाउने र फराकिलो बाटो तय गर्ने स्वयं आफैँले हो । संघर्षलाई सफलतामा बदल्न सफल धिरजलाई बधाई । थप कामका लागि शुभकामना !

नेप्से परिसूचकमा ५३ अङ्कको गिरावट

काठमाडौँ । यो साता कारोबारको पहिलो दिन आइतबार नेपाल स्टक एक्सचेञ्ज (नेप्से) परिसूचकमा करिब दुई प्रतिशतको गिरावट देखिएको छ भने कारोबार रकम पनि घटेको छ । नेप्से परिसूचक ५३ दशमलव ६३ अङ्कले घटेर दुई हजार छ सय ९५ दशमलव ९३ को विन्दुमा कायम भएको हो ।

तीन सय ३७ कम्पनीको दुई करोड ६२ लाख ४६ हजार चार सय ३५ किता शेयर एक लाख ३० हजार छ सय ३२ पटक खरिदबिक्री हुँदा रु १० अर्ब ५१ करोड ७६ लाख ८२ हजार तीन सय ४९ बराबरको कारोबार भएको नेप्सेले जनाएको छ ।

म्युचुअल फण्ड शून्य दशमलव ८० प्रतिशतले बढेको छ भने अरु सबै समूहको उपसूचक घटेको छ । सबैभन्दा बढी वित्त समूह तीन दशमलव ४४, होटल तथा पर्यटन दुई दशमलव ९८ र बैकिङ दुई दशमलव ३४ प्रतिशतले घटेको छ । त्यसैगरी, विकास बैंक एक दशमलव ८५, जलविद्युत दुई दशमलव ४०, लगानी

एक दशमलव ३३, जीवन बिमा एक दशमलव ४४, उत्पादन तथा प्रशोधन एक दशमलव ८०, लघुवित्त एक दशमलव ८८, निर्जीवन बिमा एक दशमलव २३, व्यापार शून्य दशमलव ९९ र अन्य समूह एक दशमलव ०४ प्रतिशतले बढेको छ ।

सुरपमाई हाईड्रोपावर लिमिटेडको शेयर मूल्यमा सकारात्मक सर्किट लागेको छ भने पिपुल्स हाइड्रोपावर कम्पनी लिमिटेड र माईखोला हाइड्रोपावर लिमिटेडको शेयर मूल्यमा नकारात्मक सर्किट लागेको छ ।

कारोबार रकमका आधारमा सबैभन्दा बढी गुडविल फाइनान्स लिमिटेडको रु ५२ करोड ३१ लाख १० हजार चार सय ९२ बराबरको शेयर किनबेच भएको छ । कारोबार भएका शेयर सख्याका आधारमा सबैभन्दा धेरै सानिमा लार्ज क्याप फण्डको आठ लाख चार हजार आठ सय किता शेयर कारोबार भएको छ ।

कुशे औंसी, पुर्खाको श्रद्धा र श्राद्ध

विविध सांस्कृतिक सम्पदा र आध्यात्मिक परम्पराले धनी देश नेपाल, यहाँका जनताको विविध रीतिरिवाज र विश्वास भल्काउने असंख्य चाडपर्वको घर पनि हो । यी चाडपर्वमध्ये ‘कुशे औंसी’ जसलाई ‘गोकर्ण औंसी’ पनि भनिन्छ । यसले नेपाली हिन्दुहरूको हृदयमा विशेष स्थान राख्छ । यो पर्वले सामान्यतया देशमा ‘बुवाको दिन’ भनेर चिनिन्छ, बुवालाई सम्मान गर्न र दिवंगत पुर्खाहरू, विशेषगरी बुवाहरूलाई सम्भना गर्न सर्मापित छ । यो अनुष्ठान, परम्परा, र भावनात्मक महत्त्वले भरिएको दिन हो, किनकी परिवारहरू पितृ बन्धन मनाउन एकसाथ आउँछन् । यसरी कुशे औंसीको जरा पुरातन हिन्दु परम्परामा फेला पार्न सकिन्छ । जसले पारिवारिक बन्धन र पुर्खाहरूको पूजाको महत्त्वलाई जोड दिन्छ । जसमा भन्ने नै हो भने हिन्दु धर्ममा पवित्रताको प्रतीक मानिने पवित्र बोट ‘कुश’को नामबाट यस पर्वको नाम राखिएको हो । हिन्दु धर्मशास्त्रअनुसार कुश घाँसलाई शुद्ध गर्ने र दुष्टताबाट बचाउने शक्ति रहेको मानिन्छ । यसर्थ, कुश घाँसको यो महत्त्व चाडपर्वको संस्कार र अभ्याससँग जोडिएको छ ।

हाम्रो राष्ट्रको पात्रोअनुसार भाद्र तथा असोज महिनाको नयाँ चन्द्रमा (औंसी)मा कुशे औंसी मनाइन्छ । यसैगरी, काठमाडौँ नजिकैको पवित्रस्थल गोकर्णसँगको पर्वको सम्बन्धले ऐतिहासिक र धार्मिक महत्त्वको अर्को तह थपेको छ । गोकर्णलाई हिन्दु धर्मका प्रमुख देवतामध्ये एक, भगवान् शिवले एक भक्तलाई वरदान दिएका थिए र यसलाई एक सम्मानित तीर्थस्थल बनाएको ठाउँ मानिन्छ । जसमा भन्ने नै हो भने कुशे औंसीको परम्परा पुस्तादेखि चलिआएको हो । यसमा पनि प्रत्येक परिवारले उत्सवमा आफ्नो अद्वितीय स्पर्श थपेको छ । जुन पर्वको दीर्घायु र आधुनिक समयमा निरन्तर सान्दर्भिकताले नेपाली समाजमा यसको गहिरो जरा गाढेको महत्त्वलाई जोड दिन्छ । फलतः कुशे औंसीको उत्सवमा मुलुकका विभिन्न क्षेत्रमा अलिकति फरक हुने रीतिरिवाज र चलनको शृंखला समावेश छ । यद्यपि, केन्द्रीय विषयवस्तु एउटै रहन्छ । पिता र पुर्खाहरूको सम्मान गर्ने महोत्सव धेरै प्रमुख गतिविधिद्वारा चिह्नित गरिएको छ । यसमा अर्कोतर्फ हेर्ने हो भने दिवंगत पुर्खालाई अर्पण (श्राद्ध) कुशे औंसीको सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण पक्षमध्ये एक श्राद्धको अनुष्ठान हो, दिवंगत पुर्खाहरूलाई श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्ने समारोह पनि हो । यस दिन परिवारले आफ्ना दिवंगत पुर्खाहरूलाई खाना, पानी र अन्य वस्तुहरू अर्पण गर्न भेला हुन्छन् । जुन श्राद्ध गर्नाले पितृको आत्मा सन्तुष्ट भई सन्तानलाई स्वास्थ्य, समृद्धि र सुखको

आशीर्वाद दिने जनविश्वास रहेको छ । जीवित बुवाको यस दिन मुख हेर्ने मिठो मसिनो खाने कुरा दिने एकातिर छ भने अर्कोतिर भन्ने हो भने जसको स्वर्गारोहण भएका बुवाको हकमा भने घरमा वा पवित्र स्थानमा जस्तै नदीको किनार वा गोकर्ण जस्ता तीर्थस्थलमा गएर श्रद्धा जस्ता कार्यहरू गर्ने गरिन्छ । यसमा पनि प्रसादमा सामान्यतया पकाएको चामल, तिल, पानी र अन्य पवित्र वस्तुहरू समावेश हुन्छन् । जसमा भन्ने नै हो भने परिवारको प्रमुख, सामान्यतया जेठो छोराले अनुष्ठान सञ्चालन गर्दछ, पूर्वजहरूको आशीर्वादको लागि प्रार्थना र मन्त्रहरू पढ्छ । यसको अलावा यस दिन कुशे औंसीको दिन, मानिसले पवित्र कुश घाँस घरमा ल्याउँछन् । त्यसपछि वर्षभरि विभिन्न धार्मिक समारोहमा प्रयोग गरिन्छ । जुन, कुशलाई प्रायः पारिवारिक देवताको नजिक वा प्रार्थना कोठामा राखिन्छ, सुरक्षा र शुद्धताको प्रतीक हो ।

यसरी कुशलाई घरमा ल्याउने कार्यलाई शुभ मानिन्छ, र यसले नकारात्मक ऊर्जाबाट बच्ने विश्वास गरिन्छ । त्यस्तै, कतिपय क्षेत्रमा कुश घाँसबाट साना मूर्ति वा मूर्ति बनाउने चलन छ, जसलाई अन्य देवतासँगै पूजा गरिन्छ । यो अभ्यासले बिर्वाको आध्यात्मिक महत्त्व र जीवितलाई ईश्वरसँग जोड्न भूमिकालाई हाइलाइट गर्दछ । यसको साथै कुशे औंसीको अर्को महत्त्वपूर्ण चलन ब्राह्मणलाई खुवाउनु हो, जसलाई हिन्दु रीतिरिवाजका पुजारी र संरक्षक मानिन्छ । जसरी ब्राह्मणलाई भोजन चढाउँदा अप्रत्यक्ष रूपमा पितृको आत्मालाई भोजन मिल्ने विश्वास छ । ब्राह्मणले बारीमा परिवारका सदस्य, विशेषगरी पितालाई सौभाग्य र दीर्घायुको आशीर्वाद दिन्छन् । यसमा पनि धेरै घरहरूमा, ब्राह्मणलाई अनुष्ठान गर्न र प्रार्थना गर्न निम्तो गरिन्छ, दिनको आध्यात्मिक वातावरणलाई अझ बढाउँछ । परोपकार र दिने कार्य त्यो उत्सवको एक प्रमुख घटक हो, दया र निःस्वार्थताको मूल्यहरू प्रतिविम्बित गर्दछ ।

त्यसैगरी कुशे औंसीको सबैभन्दा हृदयस्पर्शी र प्रतीकात्मक भाग भनेको त्यो समारोह हो जहाँ बच्चाहरू जुनसुकै उमेरको भए तापनि आफ्नो बुवाको खुट्टा छोएर र उपहार दिएर आशीर्वाद लिन्छन् । यो अनुष्ठान ‘पितृपूजा’का रूपमा चिनिन्छ र यो बुवा र बच्चाबीच गहिरो भावनात्मक सम्बन्धको क्षण पनि हो । यस दिन बुवाको आफ्ना दिवंगत पुर्खाहरूलाई खाना, पानी र अन्य वस्तुहरूको जीवनमा बुवाको भूमिकाका लागि कृतज्ञता व्यक्त गर्ने तरिका हो, उहाँको

वर्षायाममा सताउने पानीजन्य रोगहरू र जोगिने उपाय

वर्षायाम सुरु भएको छ । पानी परिरहने, पानी जम्मा हुने र पानी दूषित हुने भएकाले यस्तो बेला विभिन्न सरुवा रोगको जोखिम हुन्छ ।

वर्षातको समयसँगै धेरै ठाउँहरूमा डुबान, बाढी तथा पहिरोले गर्दा पानीको स्रोतहरू दूषित हुन्छन् । दूषित पानीका कारण हैजा, फाइटापेक्ता, टाइफाइड, हेपाटाइटिस ‘ए’, हेपाटाइटिस ‘ई’ लगायतका सरुवा रोगको संक्रमण बढ्न सक्छ । त्यसैगरी आँखा पार्ने समस्या, छालासम्बन्धी विभिन्न समस्या र किटजन्य रोग लाग्छन् । जुन मुख्यगरी निम्नानुसार छन् :

दूषित पानीका कारण लान रोगहरू:

(क) दूषित पानी खाएर हुने रोगहरू : जस्तै: हैजा, फाइटा पखाला, आउँ, जुका, कमलपित्त, टाइफाइड ।

(ख) नुहाउन, धुनको लागि फोहर पानी प्रयोग गर्दा लाम्ने रोगहरू : लुतो, दाद, घाउ खटिरा जस्ता छालासम्बन्धी रोगहरू र टुक्रोमा ।

(ग) खेर गएको पानी, फोहर पानीको उचित विसर्जन नगर्दा त्यस्तो पानीमा लाम्खुटे, भुसुनाहरू हुर्कन्छन् र तिनीहरूले रोगहरू सार्छन् । जस्तै: औलो, कालाजार, हातीपाइले, इन्सेफलाइटिस ।

१ आँखा पार्ने तथा टुक्रोमा

खम्बे रोग एक प्रकारको आँखा पार्ने रोग हो । यस रोगलाई टुक्रोमा भनिन्छ ।

यो रोग किटाणुहरूको कारणले लाग्छ र यो रोगका किटाणुहरू फोहरमा हुन्छन् ।

यो रोग प्रायः गरेर स-साना बालबालिकालाई लाग्छ र यस रोगले अन्धो पनि बनाउन सक्छ ।

यो रोग लाग्नुको मुख्य कारण : हात मुख धुन पर्याप्त पानी नभएर वा हात मुख धुने पानी सफा नभएर वा हात मुख धुने बानी नभएर लाग्छ ।

यो रोगका किटाणुहरू रोगीको आँखाबाट निस्कने चिप्रामा प्रशस्त हुन्छन् ।

रोगीको आँखाबाट निस्कने चिप्राबाट यो रोग सर्छ र मुख्य माध्यम भनेको फिन्ना नै हो ।

यो रोग हातबाट सर्न सक्छ र कपडाको माध्यमबाट पनि सर्न सक्छ ।

एकै ठाउँका धेरै मानिसहरूलाई छोटो समयमा यो रोग लाग्न सक्छ र केही दिनमा नै महामारीको रूप लिनसक्छ ।

लक्षणहरू

खम्बे रोग लाग्थो भने यी लक्षणहरू देखा पर्छन् :

आँखा दुख्छ, बिभ्रनउँछ ।

आँखा रातो हुन्छ, चिलाउँछ ।

आँखाको डिल सुनिन्छ ।

आँखाबाट चिप्रा आइरहन्छ ।

यो रोग धेरै पटक भयोभने आँखाको परेला भित्र फर्किन्छ ।

भित्र फर्केको परेलाले आँखाको नानीलाई बारम्बार घोच्छ र नानी विग्रिएर अन्धो गराउँछ ।

रोकथाम र बचावट

सधै चर्पीमा नै दिशा पिसाब गर्ने बानी बसाल्ने र चर्पी पनि सफा राख्ने

गाईवस्तुको मल-मूत्र खाडलमा जम्मागरी राख्ने

भान्साबाट निस्कने फोहर पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले विसर्जन गर्ने

घर वरिपरि पानी जम्ने खाडल छ भने पुरिदिने

दिनको २-३ पटक आँखा - मुख धुने

हात मुख धुँदा नाकको सिँगान पनि राम्ररी सफा गर्ने

आँखाको चिप्रा र नाकको सिँगान जहाँ पायो त्यहाँ नपुग्ने,खम्बे रोग लागेको रोगीले प्रयोग गरेका कपडा साबुन पानीले धोएर घाममा सुकाउने, खम्बेरोग लागेमा स्वास्थ्य संस्थामा गएर उपचार गराउने र स्वास्थ्यकर्मीको सल्लाह बमोजिम पूरै अवधिसम्म आँखामा औषधि लगाउने,

३ लुतो, दाद र खटिरा

लुतो, दाद, घाउ खटिरा जस्ता छालासम्बन्धी रोगहरू सरूवा रोग हुन् ।

छाला सम्बन्धी यी सबै रोगहरू किटाणुले हुन्छ ।

यी रोगका किटाणुहरू रोगीको शरीरमा रोगीले लगाएका कपडाहरूमा, फोहरमा, पानीमा हुन्छन् ।

फोहर पानीले नुहाएमा, हात मुख धोएमा कपडा धोएमा छाला सम्बन्धी रोगहरू सर्छन् ।

रोगीसँग बस्ने, सुत्ने, खेल्ने गर्दा पनि यी रोगहरू सर्छन् ।

रोगीले प्रयोग गरेका कपडा प्रयोग गरेमा पनि यी रोगहरू सर्छन् ।

छाला सम्बन्धी रोगहरूले मानिसलाई धेरै नै सताएको हुन्छ तर धेरैजसो कसैलाई भन्न चाहँदैनन् ।

रोकथाम तथा बचावट

व्यक्तिगत सरसफाइमा विशेष ध्यान दिने

सफा पानीले मात्र नुहाउने

हात मुख धुँदा, कपडा धुँदा सफा पानी प्रयोग गर्ने

पानीको मुहान सुरक्षित राख्ने

छालाको रोग लागेका व्यक्तिसँग सँगै नबस्ने, नसुत्ने, नखेल्ने

छाला सम्बन्धी रोगीले प्रयोग गरेका कपडा साबुन वा

खरानी पानीले धोएर घाममा सुकाएपछि मात्र प्रयोग गर्नु

छाला सम्बन्धी रोग लागेका व्यक्तिले अस्पताल वा अन्य स्वास्थ्य संस्थामा गएर उपचार गराउने

३ किटजन्य रोग

डेंगु, औलो, कालाजार, हातीपाइले, इन्सेफलाईटिस रोगहरू लाम्खुटे, भुसुनाले सार्छन्

यी रोगहरूलाई किटजन्य रोगहरू भनिन्छ । यी रोगहरू किटाणुबाट नै लाग्छ

रोगीलाई टोकेर आएका लाम्खुटे, भुसुनाले आफ्नो शरीरमा ती रोगका किटाणुहरू बोकेर ल्याएका हुन्छन् र ती लाम्खुटे, भुसुनाले अर्को मानिसलाई टोक्दा यो रोग सर्छ

यी रोगहरू सार्ने लाम्खुटे, भुसुना फोहर पानी, फाइडी, भारपात भएको ठाउँमा बस्छन्, हुर्कन्छन्

औलो, कालाजार, इन्सेफलाईटिस रोगबाट मानिसको मृत्यु हुन्छ भने हातीपाइले रोगले मानिसलाई दीर्घ रोगी बनाउँछ

रोकथाम र बचावट

औलो, कालाजार, हातीपाइले, इन्सेफलाईटिस रोगहरूबाट बच्नको लागि लाम्खुटे, भुसुनाको टोकाइबाट बच्नुपर्छ । यसको लागि

लामो बाहुला भएको कपडा लगाउने

घर बाहिर नसुत्ने

लाम्खुटे, भुसुना हुने समुदायमा कुल भित्र सुत्ने बानी बसाल्ने

सम्भव भएसम्म घरको झ्याल, ढोकामा जाली लगाउने

लाम्खुटे, भुसुनाहरू फोहर पानी, फाइडी, भारपात भएको ठाउँमा बस्ने, हुर्कने भएकोले गाउँ टोल, घर वरिपरि त्यस्तो ठाउँहरू हुन नदिने । यसको लागि :

घर वरिपरि सधै सफा राख्ने, पानी जम्ने खाडलहरू भए त्यसलाई पुरिदिने

भारपात, फाइडी भएमा त्यसलाई हटाउने, फाँड्ने

वस्तुभाउको गोठ घरभन्दा केही टाढा राख्ने र मल मूत्र खाडलमा जम्मा गरेर मल बनाउने

सकेसम्म सँगुर, बँसुर जस्ता फोहर गर्ने जीवजन्तु नपाल्ने, आर्थिकोपार्जनका लागि पाल्नुपर्ने भएमा घरभन्दा टाढा व्यवस्थितरूपमा पाल्ने

रोग लागेको शंका लागेमा नजिकैको अस्पताल वा अरु स्वास्थ्य संस्थामा गएर जाँच गराउने र स्वास्थ्यकर्मीको सल्लाह बमोजिम पूरा अवधिसम्म औषधि सेवन गर्ने ।

स्वास्थ्य खबरबाट

९८६९७८९२७५, ९८००७६०६२२

